

Blok II-6 Voorbereiding op het 3^e graads ritueel (II)

- De bewustzijnsontwikkeling der mensheid
- De geschiedenis van de zich transformerende ring
- Wat is de waarde van een mythe of legende?

Blok II-6 heeft ons middels een tamelijk uitgebreide gedachtenontwikkeling tot de volgende basale mystieke gedachten over de bewustzijnsontwikkeling der mensheid gebracht:

- De gehele kosmos ‘ademt’,
- waarbij de uitademing allerlei delen van die kosmos meetrekt tot in de verdichting van de fysiekmateriële wereld,
- waarbij door verbrokkeling die delen in brokstukken, in ‘kwanta’ uiteenvallen (1^e neveneffect)
- en waarbij de geestelijke wereld steeds meer door de fysiekmateriële, de stoffelijke vormenwereld overschaduw wordt (2^e neveneffect),
- waardoor de mens zich steeds meer met zijn ‘uitkristalliserende’ lichamelijke gesteldheid is gaan identificeren en de hogere, geestelijke waarheid van de eenheid steeds meer is gaan verloochenen
- en op grond van beide neveneffecten is gaan leven en handelen,
- waardoor het lijden in het leven ontstond,
- waardoor de mens, om zich van dat lijden te bevrijden, is gaan zoeken naar verlossing uit dat lijden

------(het omslagpunt - zie hierna)-----

- en omdat de uiterlijk wereld hem die oplossing niet kan laten zien – die toont immers geen eenheid, maar verbrokkeling – blijft hem niets anders over, dan de oplossing van dat lijden *in zichzelf, innerlijk* te gaan zoeken: **Op u komt het aan!**
- Visionair en utopisch is onze opdracht om de oorspronkelijke ‘paradijselijke’ toestand terug te vinden, een hemel op aarde te creëren, **een tempel op aarde te bouwen met alle leven als bouwstenen**, opdat het goddelijke daar zijn woonstee in zal vinden en het licht ook in de duisternis beleefd zal kunnen worden.

Blok II-6 sloten we af met:

*De bewustzijnsontwikkeling van de mensheid is op vele manieren symbolisch te beschrijven. Eén van de mooiste is **de geschiedenis van de zich transformerende ring**. Zij onthult diepgang en samenhang bij vele elementen uit onze ritus.*

Het betreft hier een samengestelde mythe, opgebouwd uit de Germaanse mythe van **De ring van de Neveling** en de Keltische van **Tristan en Isolde**.

De mythe van *De ring van de Neveling* neemt ons mee terug tot in een ver verleden, waarin de mens begint te ontwaaken door het hier beschreven planetaire proces.

------(het omslagpunt - zie hierna)-----

Met de mythe van *Tristan en Isolde* betreden we het vervolg daarop, tegelijk de tweede helft van de gehele bewustzijnsontwikkeling der mensheid. De mens ontwaakt innerlijk, ontdekt een innerlijke belevingswereld en daarmee de liefde, die hem terug moet voeren uit de misleiding van de verbrokkeling. De liefde in de zin van je één voelen met de ander kan immers alleen innerlijk beleefd worden. Die hoogste vorm van compassie en inleving kon de mens, die nog niet innerlijk ontwaakt was, onmogelijk ervaren (enkele hoog ingewijden uitgezonderd). Hij kende de seksuele drang, de liefde voor zijn stam, volk, land en cultuur en was bereid daar alles voor te geven. Maar al die vormen van liefde waren *voorroepbaar* en *met* allerlei religieuze, sociale en maatschappelijke, d.w.z. ‘uiterlijke’ deugden verbonden. De *onvoorwaardelijke liefde* is van een andere orde en overstijgt al dat soort van buiten opgelegde deugden. Het is pas met de innerlijk ervaren liefdeskracht, dat de mens de uiterlijke misleiding van de verbrokkeling met zijn innerlijke beleving kan gaan overmeesteren. Van die doorbraak verhaalt de mythe van *Tristan en Isolde*.

Deze tweede mythe reikt ons vergaande ideeën over de weg, die we nog hebben te gaan. Daardoor ontstaan er diverse parallellen met de maçonnieke ritus, die ons ook de weg naar dat utopische visioen tracht te wijzen.

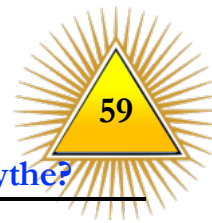
De stippellijnen markeren de overgang, waarmee de gehele bewustzijnsontwikkeling der mensheid in deze twee delen uiteenvalt. Die overgang is van immense betekenis. Dan volgt nu *De geschiedenis van de zich transformerende ring*, zoals ik de verbinding van deze twee mythen gewoon ben te benoemen.

De geschiedenis van de zich transformerende ring

❖ **Het zelfbewustzijn ontwaakt = de Neveling smeedt zijn ring**

De Noord-Europese mythologie kent het beeld van ‘het smeden van een ring’ als symbool voor de mens, die in zijn zelfbewustzijn ontwaakt.

Wanneer er een ring, een cirkel wordt getrokken, ontstaat het beeld van een van de omgeving afgesloten, geïsoleerde wereld met een middelpunt. Dat is precies wat er met de mens gebeurde, toen hij in zijn gaandeweg steeds sterker geïsoleerde fysieke identiteit tot een vorm van zelfbewustzijn kwam – zij het diep onderbewust. Hij begon een deel van de totaliteit te isoleren en als zijn persoonlijke wereld te ervaren en hij voelde zich met zijn

ontwaakte ego als het middelpunt van deze kleine wereld. Die ring werd gesmeed door de Neveling, de mens die nog leefde op een aarde in nevels gehuld. De ‘uitademing’, de verdichting van onze aarde was destijds nog niet zo ver gevorderd, dat de nevels, die de aarde omhulden, tot rivieren en zeeën waren gecondenseerd als tegenwoordig. De zon, het licht en dus ook het bewustzijn der mensen was nog in nevels, in het onderbewustzijn gevangen. (Water is ook het element van het onderbewustzijn, zie kwadrant 2 in figuur 28.)

❖ De samenhang verbroken = de liefde afgezworen

Om deze afscheiding mogelijk te maken moest echter wel de ‘paradijselijke’ eenheid worden verbroken. Want hoe gering en onderbewust dat eerste zelfbewustzijn ook moge zijn geweest, het moet ten koste van de zuivere eenheidsbeleving zijn gegaan. In de mythe heet het, dat de liefde moest worden afgezworen. Dat is symbolische taal. De ontwakende mens wist nog van niets, kende dus ook de liefde nog niet. Hij zweert dan ook de liefde niet bewust af, maar doet onbewust wel de eerste stap in het verbreken van de samenhang tussen alle leven en begint daardoor de liefde als samenbindende kracht geweld aan te doen.

❖ Opbouw van individualiteit = de jager en de held

De in zijn cirkel, in zijn individualiteit ontwaakte mens gaat deze nu vullen met levenservaringen, kennis, inzichten, kwaliteiten, zwakten, macht, onmacht, enz.. Voor de mens in deze fase bestaan er twee duidelijke symbolische beelden: de jager en de held.

De jager tracht als het ware met de spankracht van zijn boog – de spankracht van zijn denkvermogen – en met zijn pijlen – zijn gedachtenflitsen – levende dieren – objecten die van het leven getuigen – ‘buit te maken’. De jager tracht als het ware zijn weitas te vullen met dat wat het leven hem te bieden en te vertellen heeft. Hij probeert wat zich buiten zijn ring bevindt binnen zijn belevingswereld te brengen. In talloze symbolische verhalen begint de held niet voor niets als jager zijn weg door het leven. Maar ook **de held** is een symbool voor de mens in zijn zoektocht naar zelfontplooiing.

Het proces van ‘het smeden van de ring’ verloopt natuurlijk geleidelijk. Eerst is de scheidende werking van de ringomtrek nog maar gering. Maar naar mate het jagerdom toeneemt, wordt de scheiding tussen individu en omgeving steeds groter. De omtrek van de ring wordt een steeds grotere scheidingswand; hij wordt steeds ‘harder’ en ‘ondoordringbaarder’. Hoe beter gejaagd, hoe sterker de mens zich in zijn individualiteit van zijn omgeving onderscheidt.

Het streven naar heldendom is een streven om zich van zijn medemensen zo krachtig mogelijk te onderscheiden. Daarom staat ook de held voor de mens, die de inhoud van zijn ring weet te ontwikkelen.

❖ De ontdekking van de liefde = het keerpunt

Het gaat om een bewustzijnsontwikkeling vanuit een oorspronkelijk niets bewust weten. Dus moet ook de innerlijke beleefde, geestelijke liefde – niet te verwarren met de hiervoor omschreven oude vormen van ‘uiterlijke’ liefde – eens voor het eerst worden ontdekt.

De innerlijke, geestelijke liefdeskracht, de verbindende kracht tussen al wat leeft, is echter – zij het onbewust – door al het streven van de jager en de held steeds meer weggedrukt. Maar tegelijkertijd heeft de liefde in het verborgene een reactiekracht opgebouwd. Het is als met een veer: rekken we die op, dan neemt de neerwaarts strevende kracht overeenkomstig toe.

Daar waar jagerdom en heldendom hun hoogtepunt bereiken is de samenhang, de liefde per definitie tot het uiterste verdrukt. De veer is tot het uiterste opgerekt en de neerwaarts strevende kracht heeft de grootste reactiekracht opgebouwd. Waar jagerdom en heldendom hun hoogtepunt bereiken, keert de naar vereniging strevende liefdeskracht per definitie terug. Het heldendom wordt als het ware onverwacht overvallen door een nog nooit eerder *bewust* beleefde kracht, waartegen zelfs het tot dan superieur geachte heldendom niets kan inbrengen.

De Noord-Europese mythologie kent voor de beschrijving van dit keerpunt in de bewustzijnsontwikkeling van de mens de legende van *Tristan en Isolde*. Tristan is de absolute held in een cultuur, waar heldendom tot op dat moment nog de hoogste deugd is. Hij en Isolde worden overvallen door een nieuwe, betoverende, grote kracht, die in hun beider culturen nog niet wordt gekend en die tot een nieuwe deugd zal worden: de liefde. Ze mogen eerst sterven als hun unieke ervaring als een legende gaat voortleven bij diegenen, die achterblijven en deze nieuwe kracht eveneens moeten gaan ontdekken en in hun leven moeten leren in te passen. De boodschap voor het bewustzijn der mensen is: besef dat er een grote, aan heldendom complementaire kracht bestaat, die al wat gescheiden is weer verbindt.

----- hier begint de wisselomzetting -----

Wat doet de liefde met de ring?

Als de liefde in ons leven komt ontdekken we, dat een ander wezen, dus iets wat zich buiten onze ring bevindt, een *wezenlijk* deel van ons eigen wezen uitmaakt, dus een verbinding heeft met wat zich binnen onze ring bevindt. Dat zo iets mogelijk is, had de jager of held zich voor de ontdekking van de liefde niet kunnen voorstellen. Zijn wereld bestond tot dan toe immers alleen uit wat zich *binnen* zijn ring bevond.

Als de liefde in ons leven komt, slaan we symbolisch een bres door de inmiddels keihard geworden ringomtrek om de verbinding tussen het innerlijke van de ring en het wezen daarbuiten mogelijk te maken.

❖ De universele liefde en de goddelijke ring

Door de harde lessen van het leven en de lering van grote meesters van de liefde als Boeddha en Christus en grote leiders tot op de dag van vandaag voelt de mens nu steeds sterker de noodzaak, dat de liefde niet één medemens, maar steeds meer mensen en uiteindelijk al wat leeft moet betreffen. We moeten ertoe komen steeds meer bressen door de ringomtrek te slaan om ons ten slotte met al wat leeft in liefde te verbinden. (*We zijn met onze mythische benadering van de menselijke bewustzijnsontwikkeling het heden inmiddels gepasseerd.*) Uiteindelijk zal de gehele ringomtrek – utopisch gezien – door oneindig vele bressen moeten verdwijnen. De mens, die zo ver gevorderd is in zijn bewustzijnsontwikkeling, heeft zich in liefde *vereenzelvigd* met al wat leeft. Hij voelt zijn *'zelf'* *ver-eend* met alle wezens buiten zijn oorspronkelijke ring. Deze mens heeft zijn oorspronkelijke ring getransformeerd in een ring, waarvan het kenmerk is, dat de omtrek nu nergens meer is – door de oneindig vele bressen – en het middelpunt overal – door zijn *ver-ee-n-zelv-iging* met al het andere leven. Het is een oeroud symbool voor het goddelijke en tegelijkertijd voor de mens, die zich tot het hoogste goddelijke heeft verheven. (zie het hoogste levensgebied in figuur 19 op blz. 30)

figuur 40a

figuur 40b

figuur 40c

De gesloten ring met het egocentrische middelpunt van de Neveling aan het begin van de bewustzijnsontwikkeling (figuur 40a) en de grenzeloze cirkel, die zich in alle openheid met alles vereenzelvigd als utopisch ideaal in de visionaire toekomst (figuur 40c) zijn elkaars tegendeel. Daarbij is de ring van de Neveling, waarmee de bewustwording in de mens in het diepe onderbewuste zich als het ware 'embryonaal' begon te ontwikkelen, te vergelijken met het embryo in het vruchtwater (figuur 40b). Water is niet voor niets symbool voor het onderbewustzijn.

De bewustzijnsontwikkeling der mensheid tijdens de opeenvolgende culturen en levens;

Verhuizende 'Voorhoede'- en 'achterhoede-culturen'

De bewustzijnsontwikkeling der mensheid heeft zich voltrokken tijdens de opeenvolgende culturen en de vele levens, die mensen hebben geleefd.

In het verleden zijn er vele grote culturen geweest, waarbij een zekere volgorde valt te traceren. Met iedere nieuwe grote cultuur zijn er door een soort 'voorhoede' der mensheid steeds op basis van de verworvenheden van de voorafgaande culturen nieuwe levensstaken opgepakt en nieuwe inzichten en vaardigheden ontwikkeld.

Daarbij 'verhuisde' die voorhoede als het ware in de loop der tijden over het oppervlak der aarde. Zo waren er in het verleden grote 'voorhoede-culturen' in China, India of bij de Eufraat, Tigris en Nijl en vormde Europa destijds de 'achterhoede'. De Europese mens past dan ook ten aanzien van de grote ontwikkeling der mensheid geen enkele pretentie. Maar gedurende de afgelopen twee tot drie *millennia* is Europa onloochenbaar de woonstee van de voorhoede geweest.

Gedurende de afgelopen *eeuwen*, in feite vanaf het moment, waarop de Europese ontdekkingsreizigers het gehele oppervlak der aarde gingen exploreren, expandeerde haar levensgebied en groeide de Europese 'voorhoede-cultuur' uit tot de zogenaamde Westerse cultuur. En sinds enige *decennia* stevenen we af op een mondiale samenleving, waar de voorhoede zich niet meer op een bepaalde plaats op aarde lijkt te gaan vestigen, maar in individuele mensen verspreid over de gehele aarde.

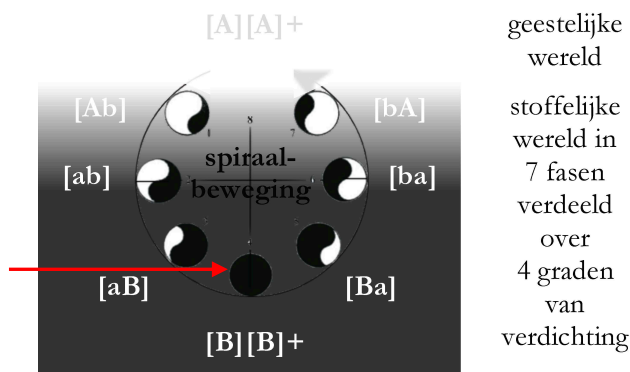
Wat is de waarde van een mythe of legende?

De 'realiteit' van een mythe of legende

De vraag kan nu rijzen: Wat is de waarde van zo'n mythe? In het dagelijkse leven en helemaal in onze tegenwoordig zo uiterst gecompliceerde mondiale samenleving is het heel moeilijk om de hoofdlijn van het leven, in feite het 'mechanisme' te traceren, waardoor de dingen gaan zoals ze gaan. Er is zoveel gaande in ons persoonlijke leven en in de gehele maatschappij, dat het zicht op die hoofdlijn, op dat 'mechanisme' bijna altijd vertroebeld wordt door oneindig veel uiterlijkheden en nevenzaken. We zien door de vele bomen het bos niet meer.

In tegenstelling tot wat veel mensen in onze cultuur denken, zijn de mythen en legenden helemaal geen onrealistische, fantastische verhalen, maar juist het tegendeel. Ze zijn juist 'het echte verhaal', ze vertellen wat er zich in essentie echt als ontwikkeling voltrekt, ontdaan van alle vertroebelende nevenzaken en uiterlijke fenomenen, die de hoofdlijn overwoekerend uit zicht nemen. Het dramatische gebeuren in de mythe of legende is het zuivere, van nevenzaken ontdane 'geestelijke mechanisme', dat achter de uiterlijke fysiekmateriële werkelijkheid schuil gaat, en waaruit alle historische gebeurtenissen en fenomenen voortkomen en verklaard kunnen worden. Hier speelt wederom wat figuur 39 op blz. 57 aangeeft. Plato's allegorie van de grot, door veel vrijmetselaren graag geciteerd, vertel niets anders.

Omdat de maatschappij en het leven in vroeger tijden veel minder gecompliceerd waren en er dus veel minder vertroebelende nevenzaken 'het echte verhaal' uit zicht namen, verschilden de mythe en de 'gewone' geschiedenis van die oude culturen nauwelijks. De mythen waren niets anders dan de vertellingen van de geschiedenis. *Mythos* is Grieks en betekent *gesproken woord, verhaal* en *legenda* is Latijn en betekent letterlijk *dat wat gelezen moet worden*.

figuur 39 (herhaling)

Dat is in onze tijd wel anders. Het leven is gecompliceerder dan ooit. Oneindig veel nevenzaken verhullen het zicht op de rode draad, op het ‘mechanisme’, dat ons vanuit het verleden via het heden naar de toekomst voert. **Als zicht krijgen op ‘de mythe’ ooit belangrijk is geweest, is het wel nu** – hoe vreemd dat menigeen ook in de oren moge klinken.

Dit verklaart Wagners bewering, dat Shakespeare misschien wel de laatste was, die de geschiedenis van zijn land nog zonder heftige wijzigingen kon gebruiken om het ‘echte’ verhaal te vertellen. Enkele eeuwen later – zo stelt Wagner – was dat voor Goethe en Schiller niet meer mogelijk, niet vanwege onvermogen van deze grote dichters en zieners, maar vanwege het feit, dat het maatschappelijke gebeuren dermate gecompliceerd werd, dat de ‘mythische’ hoofdlijn door te veel nevenzaken werd vertroebeld.

Mythen en legenden zijn als wiskundige formules

Zulke symbolische, mythische verhalen zijn als een wiskundige formule. Zolang er nog elementen in het symbolische verhaal of beeld voorkomen, die we niet geduid hebben, kunnen we er zeker van zijn, dat we iets essentieels nog niet in onze beschouwing hebben meegenomen. Geheel in tegenstelling tot wat velen denken, dwingen ze juist tot logisch en abstract doordenken en behoeven ze ons ervoor om meespelende factoren over het hoofd te zien of om op te houden met denken, wanneer we ons iets even niet meer kunnen voorstellen.

Mythen en legenden zijn juist niet van alle tijden

De mens heeft zich in de loop der tijden ontwikkeld en heeft niet alleen praktisch-technisch, maar ook geestelijk-psychisch vermogens vrij gemaakt, die hij enkele eeuwen geleden, laat staan duizenden jaren geleden nog niet bezat. Daarom stond hij in die tijd geheel anders in het leven dan wij nu. Het is dus dwaasheid om verhalen, die zich in het verleden afspelen te vertalen naar de psychologie van de mens van heden of de hoopvolle levenshouding in verhalen, die zich in de toekomst afspelen,

met cynisme gebaseerd op het onvermogen, dat de mens tot op heden heeft getoond, te benaderen. De mens zal in de toekomst weer anders zijn en per definitie tot grotere prestaties in staat dan heden ten dage. Maar onze gangbare kijk op de mensheid gaat niet van een bewustzijnsontwikkeling der mensheid uit. Het gevolg is, dat we blijven steken in een voornamelijk psychologische benadering van de grote verhalen vanuit het bewustzijn van de hedendaagse Westerse mens.

‘In de mythe stappen’ leidt tot realistisch historisch besef en tot visionaire gedachten

Zonder zicht op het verloop van de bewustzijnsontwikkeling vanuit het verleden is het onmogelijk om het heden goed te begrijpen, laat staan extrapolaties naar de toekomst te maken. En dat laatste wordt van ons in deze sterk veranderende tijden juist in hoge mate gevraagd. Onze rituelen doen niets anders dan ons uitdagen om rijper en idealistischer in het leven te staan door ons met utopische einddoelen de weg te wijzen. Nu onze wereld op revolutionaire wijze weer een nieuwe cultuurfase ingaat, moeten deze grotere, culturen overstijgende schalen van levensbeschouwing onze aandacht krijgen. Om het ‘mechanisme’ van die grotere tijdschalen onder ogen te krijgen, moeten we ‘in de mythen en legenden van de achter ons liggende culturen stappen’.

Resumé van de blokken II-5-6 – De ‘grote mythe’

De inhoud van het **instructie-blok II-5** heeft ons geconfronteerd met het grote planetaire proces, waar de aarde aan onderhevig is, en met de notie, dat eigenlijk onze gehele menselijke ontwikkeling bepaald wordt door dat immense planetaire proces.

Daardoor wordt ook duidelijker, waarom de maçonnieke traditie ons arbeidsveld zo immens groot omschrijft. (zie blok II-3, blz. 52, de omschrijving van de werkplaats) Dat arbeidsveld overstijgt verre de aarde, een thematiek, die in deze tijd minder vreemd klinkt, dan nog niet zo lang geleden.

Tenslotte is de inhoud van blok II-5 onontbeerlijk om te doorgronden, wat in **blok II-6** mythisch over de bewustzijnsontwikkeling van de mensheid is beschreven en waarmee onze gehele levensgang vanuit een oer-verleden tot in een visionaire toekomst wordt gedramatiseerd. De verbinding van twee beroemde grote mythen – *De ring van de Neveling* en *Tristan en Isolde* – die tot die van *De geschiedenis van de zich transformerende ring* leidde, heeft ons een mythische vertelling opgeleverd, die in feite de gehele bewustzijnsontwikkeling van de mensheid dramatiseert in samenhang met die van Moeder Aarde. Die mythe zullen we in de volgende blokken gewijd aan het 3^e graads ritueel *de grote mythe* noemen.

Als we hierna met deze achtergrond-informatie het 3^e graads ritueel binnenstappen, zal dat ons respect voor dat ritueel en zijn immense actualiteit enorm vergroten.